

E G Y E T E M

A SZEGEDI FELSOÓKTATÁS INFORMÁCIÓS HÁTTÉR MAGAZINJA

„Én csak a hegyi vezető vagyok”

Forgács Endre a Szegedi Tudományegyetem Élelmiszeripari Főiskolai Karának Élelmiszeripari Műveletek és Környezettechnika Tanszékének adjunktusa. Szó szerint igaz rá, hogy mindenféle tanítási múlt nélkül, az utcáról besétálva lett az Élelmiszeripari Főiskolai Kar egyik tanára. Nem csak élettörténete kalandos, de érdekes személyiség is. Otthon van a gépészet témájában, közel harminc éve kórusban énekel, és alkalmanként pörköltfőzésre és egy kis kötetlen beszélgetésre nála gyűlnek össze a hallgatói – évről évre.

– *Meséljen egy kicsit az életéről! Milyen gyerekkora volt?*

– 1957 áprilisában születtem Szegeden, szüleim 1955-ben költöztek ide. Édesanyám akkor Csávolyon volt óvónő, édesapám pedig Kiskunhalason vasutas. Édesapám a baptista gyülekezetben különféle hangszereken játszott. Ez azért is fontos, mert mikor behívták katonának, akkor zenészeket, vagy legalábbis jó hallású, jó ritmusérzékű embereket kerestek távirásznak. Végül ez lett az élete. A katonaságnál olyannyira kitanulta ezt a szakmát, hogy mikor leszerelt, a kiskunhalasi távirdába ment dolgozni. Onnan hívták el Szegedre. Akkor már néhány hónapja ismerték egymást édesanyámmal. Ez az ötvenes években történt, a Rákosi-időszak közepén. Nem mondott igent azonnal az állásra, mert hát akkor már menyasszonya volt, és azt mondta, hogy csak akkor megy, ha a menyasszonya is mehet vele. Meg hát mondta, hogy egy lakás is kellene. Az igazgatónak erre persze kikerekedett a szeme, és azt mondta: Nézze, lakást csak nős emberek kaphatnak. Ez egy szombati napon történt. Édesapám rákérdezett: ha ő hétfőre szerez egy házasságot igazoló levelet, akkor lesz lakás? Az igazgató azt felelte, hogy ha hétfőre hoz, akkor lesz. Erre ő felült a vonatra, elment Csávolyra, az ottani tanácselnököt és az iskolaigazgatót édesanyámmal együtt berángatta a házasságkötő terembe,

összeházasodtak, és hétfőn már vitte is a házasságlevelet, hogy kedves igazgató elvtárs, itt a házassági levél, akkor ugye enyém a lakás? Így költöztek Szegedre. 1961-ben kezdett el édesapám házat építeni, és aztán abban a házban nőttünk fel, Rókuson.

A rókusi általános iskolába jártam, ami ugye egy zenei tagozatú általános iskola. Később meg is kérdeztem a szüleimet, hogy egy nem igazán ügyes, botfülű gyereket miért írtak zenei általánosba. Akkor édesapám azt mondta, hogy ha már ő nem tanulhatott zenét tanárnál, és ha már itt a városban lehetőség van rá, akkor örül, hogy az ő gyerekének megadhatja ezt.

Így utólag tudom értékelni, hogy mennyit jelent a zenei tudás.

– *Mennyire volt fogékony a zenére?*

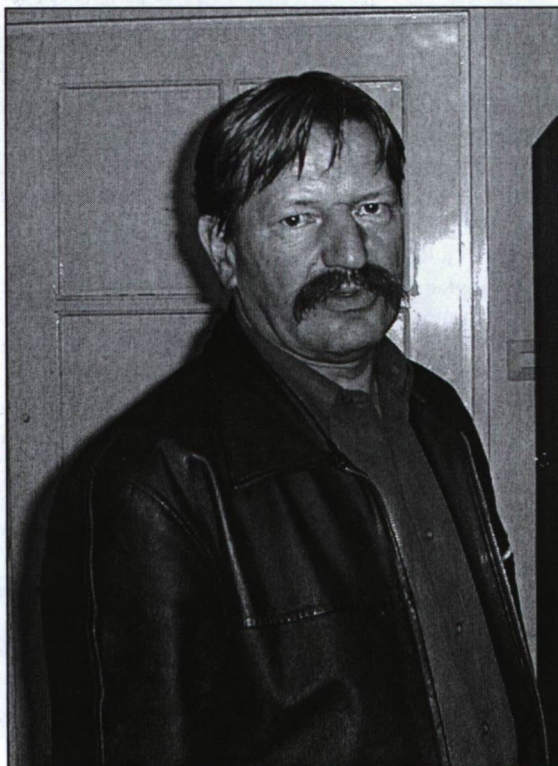
– Részben. Ami a hallást illeti – az mindig fejleszhető. Kodály is azt mondta, hogy a zenei nevelést a születés előtt kilenc hónappal kell kezdeni. Nagyon rossz, nehe-

zen kezelhető, csintalan gyerek voltam. Az alsó tagozatos tanár, hogy vegyen arra, hogy tanuljak, egy velem hasonszőrű rossz gyerekkel azt a büntetést adta, hogy minden énekórán a jelentés után mi ketten állva maradtunk, és egy általa megadott népdalt kellett elénekelnünk. Megadta a hangot, mi meg énekelünk. Minden énekórán volt felelés, és sajnos, minden nap volt énekóra... Ha kétszólamú volt, akkor két szólamban kellett előadnunk. Ezt már utólag tudom értékelni, amióta énekkarban énekelek. Mert ha én valamit megtanultam énekelni, akkor aztán dudorászhatnak mellettem bármit!

A gyülekezeti énekkarban már tíz éves korom óta énekelek. Az iskolai kórusban – amíg ki nem rúgtak – altos voltam. Az énektanárnőm, Kalmár Ferencné Kati néni mindig azt mondta az édesanyámnak, hogy neki semmi baja sincs velem. Hozzáteszem, minden más tanárnak volt... A kirúgásom története úgy kezdődött, hogy volt egy másik osztálytársam, egy fiú, aki mögöttem állt a kórusban. Talán megharagudhatott rám, mert egyszer csak bokán rúgott a próba közben. Könnyen tehetne, mert ő nem látszott, csak azt látta a tanárnő, amikor én megfordultam és én is bokán rúgtam, jó erősen. Hát persze, hogy kizavartak óráról... Aztán végképp kizavart a tanárnő az énekkarból is, hogy példát statuáljon a többieknek. Aztán édesanyámnak persze elmondta, hogy mindenképpen ki akart rakni, mivel mutáltam és sehogy sem maradhattam volna...

Később folytattam az éneklést, idestova 30-40 éve vagyok énekkarban.

Az utóbbi tíz évben a szegedi városi Oratórium kórusába is eljárkállok. Itt inkább arról van szó, hogy örülök, hogy ott lehetek. A zenei neveltetés mára az örömszerzésnek, a pihenésnek, az áldásfogadásnak az eszközévé vált. Ezt annyira fontosnak tartom, hogy tovább is adom a gyermekeimnek. Néha úgy érzik, hogy muszáj – igen, muszáj. Tudom, hogy ez még sokszorosan fog kamatozni az életükben.

– Zenei általános után hogyan került közel a gépészethez? Ha jól tudom, gépészeti szakközépiskolába járt.

– Ez még mindig az általános iskolával van kapcsolatban. Olyan matematika és fizika tanárunk volt 5-6. osztályban – Matusik Sándor –, hogy az egész osztály – énektagozatos osztály! – alig várta a matematika és fizika órát! Dicséretes ötessel engedtek el az általános iskolából – minden másból rossz jegyem volt.

A történelemtanárom, aki pedig velem együtt jött az általános iskolából a középiskolába, és osztályfőnököm lett, azt mondta édesanyámnak, hogy én soha nem fogok leérettségizni. Édesanyám pedig ennek következtében át is kért egy másik osztályba. Tudni kell, hogy ez a középiskola a Déri Miksa Gépipari Szakközépiskola volt, ami korábban technikumként működött. Viszont ugyanaz a tanári gárda tanított bennün-

„Kezdő főiskolai tanárként sokszor előfordult, hogy egy-egy kérdésre azért tudtam válaszolni, mert még a középiskolai tanulmányaimból emlékeztem rá.”

ket, mint a korábbi technikumban, ugyanazzal a keménységgel, ugyanazzal az elvárásokkal, és olyan dolgokat tanítottak meg nekünk, 14-18 éves gyerekeknek, amit láttam, hogy ma a főiskolások sem tudnak. Kezdő főiskolai tanárként sokszor előfordult, hogy egy-egy kérdésre azért tudtam válaszolni, mert még a középiskolai tanulmányaimból emlékeztem rá. Nagyon jó alapokat kaptunk olyan korban, amikor nagyon fogékony az ember a tanulásra. Azt mondhatom, hogy a korai szakmaválasztásnak előnye is van. Ma ugye a felsőoktatást azért alakítják át, hogy kitoldjon a pályaválasztás időpontja. Úgy gondolom, hogy csak részben van ebben igazság. Nem biztos, hogy nagy baj, ha valaki korán választ. Az én esetemben ez jól alakult. Ugyanakkor volt egy olyan osztálytársam, akinek a szülei akarták, hogy szakmát tanuljon, holott ő gitározni akart meg verseket írni. Végigszenvedte az egész szakközépiskolát, és várta, hogy mikor hagyhatja már ott.

Visszatérve a középiskolához, azt kell, hogy mondjam, nem voltam jó tanuló. Nem arról szólt a dolog, hogy jó voltam, hanem arról, hogy hosszan tartó hatása volt annak, amit akkor tanultam.

Az egyik tanár, Krámlai György akkor került vissza Szegedre, és még nagyon közel volt az egyetemi éveimhez. Az osztálytársaim kezdték el faggatni az egyetemi éveiről. Ahogy mesélt, azzal számomra annyira vonzóvá tette az egyetem gondol-

tát, hogy elhatároztam, nekem is egyetemistának kell lennem.

Viszont ezen kívül más nem történt. Az, hogy én fel is készültem volna, az nem... Csak a vágy számított, meg hogy milyen szép élet a diákélet, az egyetemi élet, ami egy soha vissza nem térő, egyedi életforma. Aki ezt kihagyja az életéből, az valami nagyon fontosat hagy ki. Erre az életformára vágytam – de tanulni, arra kevésbé...

Annak rendje-módja szerint felvételiztem is, csak nem vettek fel. Hozzá tartozik a dologhoz, hogy abban az időben a munkágyerekeknek, tehát a munkásszülők gyerekeinek matematika-fizika előkészítő tábortartásokat szerveztek. Harmadik után, augusztusban volt egy egyhetes matematika-

fizika tábor, aztán karácsonyi szünetben szintén egy hét, majd tavasszal is. Napi nyolc órában, a Budapesti Műszaki Egyetem szervezésében. Hihetetlen gyönyörű időszak volt ez! Persze, most mindenki azt mondaná, hogy milyen borzasztó lehet fizikát tanulni napi nyolc órában! Pont fordítva volt, nagyon nagy élményt jelentett. Megerősítette azt bennem, hogy egyetemre járni jó. Egyetemistának lenni jó. Végül ugye nem vettek fel, mert hát ezeken az alkalmakon kívül komolyabban nem készültem.

– Mivel foglalkozott akkor ezután?

– Édesapám mondta azt egy júliusi napon, hogy: „Édes fiam, most már eleget henyéltél az érettségi óta, tessék elmenni dolgozni, keressél magadnak munkahelyet”.

Fogalmam sem volt, hogy merre induljak, de minden délelőtt és délután le kellett jelentkeztem nála, hogy igen, most munkát keresek. Ő szólt végül, hogy éppen mozdonyvezetőt keresnek a vasútnál. 2500 forintért lehetett akkor dolgozni, ez arányaiban akkor azt jelentette, hogy annyit kerestem volna kapásból, mint az édesanyám és az édesapám. Az akkor nagyon jó fizetés volt.

Vonzó volt, és hát tulajdonképpen mindig kamionos akartam lenni, a mozdonyvezetés majdnem ugyanaz... Addig is utazok, gondoltam. Ezt megelőzően műhelyben dolgoztam, hogy mégis megtanuljam, hogy hogyan épül fel egy mozdony, aztán pedig fél évet utaztam mozdonyvezető mellett. Közben egyfolytában bántott, hogy nem vettek föl.

A következő ősszel újra felvételi előkészítőket hirdettek matematika-fizikából, amire szintén jelentkeztem – de akkor már tudtam, hogy tenni is kell valamit azért, hogy felvegyenek.

Fel is készültem. Mivel már a MÁV-nál dolgoztam, lehetőséget kaptam arra, hogy olyan szerződést kötnek velem, hogy fizetés nélküli szabadságnak számítják azt az időt, amíg főiskolára járok, biztosítanak munkahelyet, meg valamennyi pénzt is.

Na, ha már a vasút adta a szerződést, akkor vasútgépész szakra jelentkeztem a közlekedésmérnöki karra, a műszaki egyetemre. Végül ide sem vettek fel helyhiány miatt, de átküldtek Győrbe, főiskolai szintre. Az első év elvégzése után tudtam meg, hogy fél pont hiányzott a Műszaki Egyetemre. Miután én beírtam a felvételi lapra, hogy főiskolát is elfogadok, el is küldtek oda. Egy évvel később tudtam meg, hogy ha én akkor fellebbezek, akkor felvesznek. Viszont ha közvetlenül a Műegyetemre mentem volna, biztos, hogy elbuktam volna az ottani matematikán és mechanikán.

Győrben is elég kemény volt a matek és a mechanika is, de átmentem rajtuk. Akkor úgy fogalmaztak, hogy akinek megvan a mechanika szigorlata, azt már az Isten sem menti meg a diplomától...

A főiskolai éveim alatt jelent meg Magyarországon az akkor még újdonságnak számító egyik mozdony prototípusa, és annak vezérlőkártyáihoz terveztem egy vizsgálóléberendezést szakdolgozat címen. Tárgyaltam a Ganz-Mávagnál meg az elektromos műveknél, a tervező-mérnökkel, aki azokat tervezte. Végül azt mondták, hogy akár meg is lehetne valósítani.

A szakdolgozat írása közben a tanárom azt mondta bölcsen, persze, kegyesen hazudva, hogy „Endre, te ehhez jobban értesz, mint én...”

Tehát amikor a tananyagban ennél a témánál tartottunk, engem állított ki az évfolyam elé, hogy mondjam el a főbb tudnivalókat ennek kapcsán. A tanításban ez volt az első élményem. Ezt a trükköt én is eltanultam tőle, úgyhogy én is ezt teszem a szakdolgozóimmal, és közben én is sokat tanulok tőlük. Ez az igazság.

A másik dolog az, hogy nem voltam jó tanuló, de néhány tantárgy nagyon jól ment, abból viszont mindig hozzám jöttek a társaim, hogy magyarázzam el nekik. Nem egyszer jártam úgy, hogy mire már a harmadiknak elmagyaráztam, hogy hogy van az adott anyagrészt, addigra már én is magabiztosan tudtam azt.

– Élvezte ezt a szerepet?

– Igen, abszolút. Amikor elvégeztem a főiskolát, akkor Mezőhegyesre helyeztek ki

Szeged helyett. Úgynevezett mozdonyre-szortos lettem, a mozdonyok karbantartá-sát irányítottam. A munkán kívül semmi-lyen kulturális szórakozási lehetőség nem volt ott, csak hogy ebbe a kocsmába me-gyek, vagy a másikkba.

Itt a rendszeres vasúti oktatás is az én feladatomból volt. A mozdonyvezetők min-den hónapban egy napos oktatáson vesz-nek részt, hogy frissen maradjon a műszaki tudásuk. Ez a fajta oktatás is mindig a reszortos feladata volt.

Ott ért az az élmény, hogy idős moz-donyvezetőt oktattam a vasúti fék felépí-tésével kapcsolatban. Nagyon összetett rendszerről van szó, ennek működését és használatát pedig nagyon kell tudnia egy mozdonyvezetőnek. Ráadásul kötelező az ehhez kapcsolódó alapkönyveket magukkal hordaniuk. Tehát egy olyan könyvből magyaráztam a fék működését a vezető-nek, amit minden nap magánál tart. Mikor elmagyaráztam, hogy mi hogy van, akkor az idestova harminc éve mozdonyvezető-ként dolgozó ember felsóhajtott, hogy vég-re, most értette meg, miről van szó... Ez nagyon nagy élmény volt. Amikor az embernek sikerül türelemmel elmagyaráz-nia valamit, hagyni, hogy visszakérdezzek, addig vezetgetni, amíg egy ember azt mondja, hogy áh, most már érti.

Fél év után pedig végre sikerült vissza-könyörögnöm magam Szegedre.

Ezután jött a katonaság, amelynek le-töltése után egyre jobban azt éreztem, hogy nem akarok előrelépni ezen a területen. Egyre inkább azt éreztem, hogy a gépészműszakiával szeretnék foglalkozni. Ekkor 22-23 éves voltam.

Az előzően megszerzett élmé-nyek meg egyre inkább abba az irányba vezéltek, hogy úgy éreztem, tanítani szeretnék.

Itt Szegeden, az akkori vasútforgalmi technikumban volt vasúti okta-tás. Megkerestem az igazgatót, illetve az igazgató-helyettest, hogy én szíve-sen oktatnék, lett is volna hely, csak sajnos a Vontatási Főnökség párttit-kára is erre a helyre pályázott...

Nagyon elszomorodtam, mert addig ez lelkesített engem.

Ez a mai Gábor Dénes Szakközépisko-la volt, a Mars tér egyik oldalán található épület. A Mars tér másik oldalán van ugye az Élelmiszeripari Főiskolai Kar, melynek a Mérey utcai sarkánál működött a Műszaki Intézet. Ahogy mentem át a Mars téren, megláttam egy táblát az épületen, és gondoltam, biztosan folyik ott gépészeti, vagy valamilyen elektrotechnikai oktatás is, amit én is el tudnék végezni.

Hát bementem az akkori intézet igaz-gatójához, Gyöngyösi Józsefhez. Meg is le-pódított, hogy az utcáról csak úgy bejön egy fiatalember azzal, hogy tanítani szeretne. Kikerekedett szemmel, nagy meglepeté-sében végül is azt mondta, hogy hát végül is volna hely.

Aztán megegyeztünk, és átjöttem át-helyezéssel, folyamatos munkaviszonnyal a főiskolára, szakoktatónak. Akkor azt mondták, hogy az mind szép és jó, hogy van főiskolai diplomám, de ide azért még-iscsak egyetemi diplomára lenne szükség. Úgyhogy én már következő tavasszal – ha már élelmiszeripari főiskola, ha már váltot-tam – Gödöllőre, a mezőgazdasági gépész-mérnöki karra jelentkeztem, levelező ta-gozaatra. A főiskola pedig olyan tanulmányi szerződést kötött velem, hogy biztosítják a költségeket és a szabadságokat, és aminek az a pontja is érvényes volt, hogy nekem annyi ideig kell a főiskolán dolgoznom, ameddig a támogatást kapom. Viszont nem szakíránynak megfelelően mentem tovább, hanem még egy előkiegészítést is kellett tennem, ami szükséges volt ahhoz, hogy a kiegészítőre felvegyenek. Mivel szakírány-nak megfelelően mentem tovább, a hat helyett levelezőn csak három évet kellett el-végeznem még az egyetemen, amihez még egy plusz, egyéni felkészülést kellett ten-ni. Végül 1989-ben végeztem, és lettem gépészmérnök.

Onnantól kezdve főiskolai tanársegéd lettem, és már önállóan tartottam előadá-

amit CAD-nak emlegetnek, itthagytta a fő-iskolát, miközben a beruházás folyamata-ban volt. Így párhuzamosan a CAD-laboratórium kialakítása is rám szakadt, majd a későbbi műszaki-diagnosztikai la-boratóriumnak a kialakítása is rám várt. De azt is be kellett látnom, hogy egy fenékkal két lovat nem lehet megnyergelni. Vagy számítógépes tervezéssel kezdek el foglal-kozni, vagy diagnosztikával. A kettő együtt nem megy. Aztán mindenki a szá-mítógépek irányába fordult, én meg rájöttem, hogy ez a nálam fiatalabbaknak való. Úgysem tudok velük lépést tartani. Így adódott, hogy a CAD-laboratórium és a di-agnosztikai labor létrehozását én végez-tem, és emellett a választható tantárgy-ként felvehető diagnosztikát és a korábban említett hidraulika pneumatikát is én ok-tatatom.

– Ha egy mérlegre tenné magában a kutatást és az oktatást, akkor melyik irányba mozdulna el a mérleg?

– Talán inkább az oktatás felé mozdulna. Nálam az az elsődleges. Nagyon élvezem minden alkalommal, amikor kiállok a diákok elé, és valamit meg tudok értetni velük.

Az nagyon látszik, mikor nem tudok úgy beszélni, hogy vezessem a gondolataikat. De amikor ez sikerül, akkor az inspiráló, jó érzés. Egyszerűen ugyanazok az érzések jönnek elő, amikor a kollégiumi szobában a szobatársaknak el tudtam magyarázni, hogy mi hogy van.

– A korábbi beszélgetésünkben is kitűnt, hogy mennyire közvetlen kapcsolatban van a hallgatóval. Jól látom ezt?

– Igen, de én fordítva gondolkodom. Láttam már nagyon sok tanáron, hogy úgy áll a hallgatók elé, hogy ő a valaki, és tessék hozzá igazodni. Én viszont komolyan veszem a pedagógus szót, a pedagógus pedig – bár nem tudok görögül – az a rabszolga volt, aki a gyerekekre vigyázott. Én a gyerekvigyázó vagyok. Mikor elindult egy

professzor, mondjuk egy történész vagy egy muzeológus és föl akart fedezni valamit, de nem tudta az odavezető utat, akkor hegyi vezetőt rendelt maga mellé. A hegyi vezető tudta az utat, de ő csak a helyet mutat-ta meg, a felfedezés nem az ő feladata volt. Én csak a hegyi vezető vagyok. Nem több. Nem vagyok okosabb, mint a mai húszévesek, csak húsz évvel korábban szü-lettem, vagy harminccal.

„Láttam már nagyon sok tanáron, hogy úgy áll a hallgatók elé, hogy ő a valaki, és tessék hozzá igazodni. Én viszont komolyan veszem a pedagógus szót, a pedagógus pedig – bár nem tudok görögül – az a rabszolga volt, aki a gyerekekre vigyázott. Én a gyerekvigyázó vagyok.”

sokat is. Aztán alig egy fél évvel később el-vegeztem a miskolci egyetemen a hidraulika pneumatika szakmérnöki képzést, újabb tanulmányi szerződéssel.

Hát így kerültem a főiskolára.

Aztán 1996-ban, pályázati pénzből fej-lesztési lehetősége nyílt az iskolának. Azt a tantárgyat, amit tanítok, akkor még úgy hívták, hogy Gépek üzemtana. Most ugyanezt a tantárgyat részre bontva én tanítom. Egy kolléga, aki elég mélyen be-leásta magát a számítógépes tervezésbe,